

Ibrahim Kemura

Malićeva kolekcija u Gazi Husrev - begovoj biblioteci

Pokušaćemo da objavljivanjem kratkog pregleda pismene ostavštine Milivoja-Mirze Abdurahmana Malića skrenemo pažnju na ovu vrijednu zbirku. Stjecajem sretnih okolnosti ova ostavština je od sestre M. A. Malića, gospođe Nevenke Malić-Ramouz iz Rijeke, otkupljena 1966. godine za 200.000 st. dinara i pohranjena u Gazi Husrev-begovu biblioteku, gdje je taj materijal obrađen i danas dostupan javnosti.

Ne treba izgubiti iz vida da ime Mirze Abdurahmana Malića zauzima jedno od najistaknutijih mjesta u jugoslovenskoj orijentalistici između dva rata. Njegov rad i doprinos kojim je obogatio ne samo našu, nego i svjetsku orijentalistiku, zaslužuje i obavezuje da se više osvijetli kako ličnost tako i stvaralaštvo ovog izuzetnog i vrsnog orijentaliste. To je naš dug prema njemu i kao naučenjaku i kao čovjeku i ovaj naš prilog neka bude skroman doprinos tome.

Svakako da su u našoj zbirci najvredniji oni materijali koji se odnose na Bulbulistan — njegovu doktorsku disertaciju pod naslovom: BULBULISTAN DU SHAIKH FEWZI DE MOSTAR, POËTE HERCEGOWINIEN DE LANGUE PERSANE kao i prepiska vođena sa raznim ličnostima u vezi s Bulbulistanom. Tu je i prijepis Bulbulistana na perzijskom (br. 157) kao i Malićev prijevod na francuski jezik (br. 156). Perzijski primjerak M. A. Malić je posudio iz Bratislave, iz zbirke dra. S. Bašagića i prepisao. Malić je tezu obranio na Sorboni 17. VII 1935. (štampana je iste godine u Parizu). Tezu je obranio pod veoma teškim i nepovoljnim uvjetima: bio je teško bolestan. Paraliziran već sedam mjeseci, na nosilima je donesen na Univerzu gdje je sjajno i briljantno obranio tezu. U prepisci koju je M. A. Malić vodio s istaknutim orijentalistima u vezi svoje teze susrećemo se s imenima Henry Masse-a (10 pisama), prof. Vaillanta (5 pisama), prof. Mirze Khan Gazvini-a (3 pisma) i dr. koji su mu davali sugestije, ocjene i upute. Prepiska je na francuskom jeziku.

Inače, najveći dio ostavštine odnosi se na korespondenciju M. A. Malića s istaknutim pojedincima, društvima i dr. Ta nam korespondencija najbolje otkriva i pokazuje kako i pod kojim uvjetima je radio i studirao u Francuskoj. Njegova pisma su bolna svjedočanstva jednog velikog, upornog i snažnog duha, koji nije pokleknuo uprkos svih nedaća s kojima se nosio. Upravo je fanatičnom snagom istrajao na svom naučnom putu. Čitavo vrijeme studiranja u Francuskoj bio je izložen hroničnoj nestašici novca, šikanacijama od strane zvaničnih predstavnika jugoslavenskih vlasti u Parizu, podmetanjima i maltretiranju u cilju onemogućavanja njegova redovnog studiranja. Tome

je mnogo doprinijela i okolnost da je kao Hrvat (katolik) primio islam, što mu je pribavilo nove neprijatelje, koji su ga onemogućavali na svakom koraku.

U svom pismu iz 1925. (nije označen bliži datum) Stjepanu Radiću, ministru prosvjete Kraljevine SHS, Malić piše o sebi i svom životu: »Rođen sam 1897. u Imotskom. Svršio sam Trgovačku akademiju u Sušaku godine 1915., te sam iza toga bio namešten kod raznih banaka i preduzeća, kako se možete uveriti iz priloženih kopija mojih certifikata. No oduvek sam se bavio privatno orientalistikom. Sve svoje slobodno vreme posvećivao sam studiji i lektiri filozofije, teologije i filologije. Tako sam pred četiri godine pripremio za štampu Budhistički Katehizam, prvu knjigu te vrste u nas, prema nemačkom izdanju od Subhadra Bhikšua. Knjigu na žalost, nakladnik nije još štampao, jer se boji da ne bankrotira s njome. Oduševljavao sam se za Orijent i sve što se Orijenta tiče, te sam 1922. prešao na Islam u samoj kapitali »Antemuralis Christianitatis«. Nakon toga bio sam otišao u Španiju, da se upoznam sa tom negda najkulturnijom zemljom Evrope i da se usavršim u kastiljskom jeziku. Lani sam došao u Pariz, te sam isposlovao bez ikakve preporuke sa strane naših, stipendiju francuskog Ministarstva Prosvete. Bivši šef Prosvetnog odeljenja g. Kosta Petrović na sve moguće načine stao me šikanirati... , kao i mnoge druge Dalmatince. Dao je napisati protiv mene i jedan članak u »Politici«, koji u odlomku prilažem...« I dalje »...Mrzim strastveno na Evropu i njezinu psevdokulturu, u istoj meri u koliko sam oduševljen za Orient. Poznajem neke više, a neke manje franc. španj. ital. ruski, engl. arapski (sad učim mavarski dijalekt), te stadoh da učim perzijski. Nadam se, budemo li u vezi, da ću vam moći, ins'Allah, za par godina da pošaljem tamo iz zemlje Huseinove ili Fuadove, ili pak iz carstva Lava i Sunca koji prevod s jezika Imrulkeisova ili Hafizova. Volim Thakura, Baudelairea, Marianija, Strindberga, Nietschea, Hamsuna, Ewersa i Polić-Kamova...«

M. A. Malić u stalnom je kontaktu sa onda istaknutim ličnostima islamskog javnog i vjerskog života i intelegencije u Bosni i Hercegovini: reis-ul-ulemom H. Dž. Čauševićem, Edhemom Mulabdićem, prof. A. Nametkom, O. A. Sokolovićem, H. Đogom, Taibom Okićem, koji mu svojim ličnim priložima i obezbjeđivanjem potpore od ondašnjih muslimanskih društava »Narodne Uzdanice« i »Gajreta«, nastoje koliko koliko pomoći i olakšati položaj.

Kao vanredan poznavalac evropskih i orijentalnih jezika M. A. Malić je mnogo prevodio i u njegovoj zaostavštini pored originalnih članaka, od kojih su neki neobjavljeni, sačuvano je i dosta prijevoda od kojih su neki već objavljeni u raznim časopisima i listovima. Ovdje ćemo donijeti spisak prvo originalnih, a zatim prevedenih članaka, koji su pohranjeni u ovoj zbirci.

I) ORIGINALNI ČLANCI:

a) neobjavljeni:

1. Španjolska osvajanja i njihovo širenje kulture — osvrt na proslavu stogodišnjice puta oko svijeta Juana Sebastiana Elcazo-a, jedna kucana stranica;

2. Šta je uzrok našem nazadku i zaostalosti na prosvjetnom polju? — po mišljenju autora glavni krivac je muslimanska inteligencija, dvije kucane stranice;
3. Dvije riječi o Kineskoj Republici — historijski prikaz, 7 kucanih stranica;
4. Perzijske riječi u hrvatskom jeziku — najčešće upotrebljavane riječi bez davanja značenja, 4 kucane stranice;
5. Da ne mislite da sam ja sam! — članak o istaknutim ljudima koji su prešli na islam, jedna kucana stranica.

b) objavljeni:

1. Španija i Maroko, »Riječ«, br. 39 od 16. II 1923., str. 2, Zagreb.
2. Španija i Španjolci, »Jutarnji list«, od 6. VII 1924, str. 7.
3. Medina del Campo, »Novi Behar«, II/1928. br. 17–18, str. 281–282.

Posthumno:

4. Slavni Jugosloveni u stranom svijetu, »Naš svijet«. br. od februara 1966, str. 10.

II) PREVEDENI ČLANCI:

a) neobjavljeni:

1. Angel Guimera: Serbia — prijevod sa španjolskog, 1 stranica.
2. A. Manzoni: »Peti maj« — prijevod s talijanskog, 1 stranica.
3. Friedrich Nietzsche: Antihrist — svega jedna kucana stranica.
4. Sinesio Darnel: Malenkosti — prijevod sa španjolskog, 1 stran.
5. Muhamed Jakub Han: Od Tadža do Alhambre, 3 stranice.

b) objavljeni:

1. Abdurahman Džamija: Iz persiskih priča, »Gajret«, XI/1927, str. 377
2. Elisa Perez: Arapska noć u Tandži, »Gajret«, XI/1927, br. 20, str. 309
3. Laura Veccia Vaglieri: Iz apologije islamizma, »Novi Behar«, III/1929 br. 11. str. 169–170.
4. Major A. G. Leonard: Dug Evrope Islamu, »Novi Behar«, III/1929–30, br. 24, str. 377–378.

Djelo u rukopisu »Zašto sam prešao na Islam«, koje je imalo oko 2.000 stranica, na neobjašnjiv način je nestalo i do danas nije ustanovljeno gdje se nalazi.

Ostali dio ostavštine zapremaju školske svjedodžbe, razni certifikati, ocjene službovanja, izresci iz novina, korespondencija s raznim ličnostima, nekoliko brošura ahmedijskog pokreta s kojima je M. A. Malić surađivao, razne posjetnice, adrese, molbe za potporu, potvrde o pomoći pojedinaca i društva i dr. Malićeva sestra gospođa Nevenka Ramouz ovdje je priložila i sve nekrologe povodom Malićeve smrti, objavljene u gotovo svim većim listovima i časopisima.

Danas je sav taj materijal razvrstan po građi i ima 170 brojeva u arhivi Gazi Husrev-begove biblioteke.

SUMMARY

Malić's Collection in the Gazi Husrev-bey's Library

In 1966 the Gazi Husrev-bey's Library bought the library that belonged to the deceased Milivoj Mirza Malić. In the article is given the survey of this book collection which consists of 170 numbers. The most significant works are in reference to Malić's doctoral dissertation »Bulbulistan du shaikh Fevzi de Mostar, poet hercegowinien de langue persane«, which Malić defended at Sorbonne 1935.